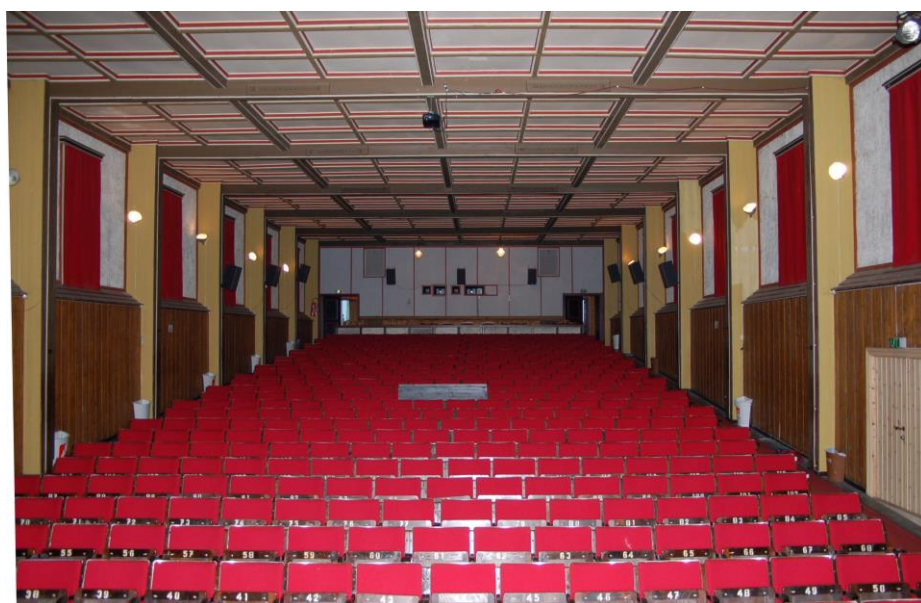

DOMBÅS KINO

Forslag om fredning

Dokumentasjonsvedlegg til forslag om fredning

Monica Anette Rusten/Magnhild Apeland

Oppland Fylkeskommune, fagenhet for kulturvern
2015
Dombås kino, forslag om fredning. Dokumentasjonsvedlegg

INNHold

1.	BAKGRUNN	5
1.1	Lokalisering	5
1.2	Kommunens tusenårssted	6
1.3	Innsamling av dokumentasjon	6
2.	HISTORIKK	6
2.1	Kinobygningen	6
2.2	Utbygging av millitært anlegg i Dovre	6
2.3	Dombås vokste	8
2.4	Hverdagslivet	8
2.5	Arkitektur på militære anlegg	8
2.6	Dombås kino – et høystatusanlegg	9
3.	BESKRIVELSE AV FREDNINGSOBJEKTET	10
3.1	Eksteriør	10
3.2	Inngangsparti med billettluke	12
3.3	Foaje	13
3.4	Beboelsesrom	14
3.5	Gang mot øst	15
3.7	Teknisk rom	17
3.8	Maskinrom	18
3.9	Kinosal og scene	19
3.10	Garderobes og wc	24
3.11	Kjeller/Fyrrom	24

1. Bakgrunn

1.1 Lokalisering

Dombås kino ligger i Dovre kommune, like nordvest for den definerte sentrumsstrukturen på Dombås. Kinoen ble bygget i 1942 av den tyske okkupasjonsmakten, som en del av et større anlegg. Etter krigen stod bygningen tom i noen år før lag og foreninger overtok den og begynte å bruke bygningen som forsamlingshus og kino. Det ble opprettet et andelslag hvor forskjellige lag og foreninger i kommunen eide hver sin andel, en eierform som er opprettholdt helt fram til i dag gjennom *Dombås Kino og Kulturbus A/L*.

I kommunedelplan for Dombås, godkjent 13.10.2008, er området regulert til arealformålet "E2, fremtidig erverv".

Figur 1 Dombås kino Foto: Magnhild Apeland

Figur 2 Ortofoto som viser kinoens beliggelse

1.2 Kommunens tusenårssted

Tusenårssted er et sted som en kommune eller en fylkeskommune har utpekt for å markere overgangen til 2000-tallet. I Norge ble det bestemt at fylkene og kommunene skulle velge seg ut hvert sitt henholdsvis fylkesvise og kommunale tusenårssted. De kommunale tusenårsstedene skulle være den fysiske manifestasjonen av tusenårsskiftet og skulle velges gjennom en lokal utvelgelsesprosess. Dovre kommunes tusenårssted er Dombås kino og kulturhus.

1.3 Innsamling av dokumentasjon

I utarbeidelsen av dokumentasjonsvedlegget er det forsøkt å skaffe til veie bilder av bygningen fra årene 1941/42-1945 og frem til i dag, uten å lykkes. Følgende institusjoner er kontaktet:

- Dovre krigsminnesamling
- Deutche bundesarchiv/bildarchiv, Tyskland
- Riksarkivet, Reickomisariat bildarchiv (bilder samlet av tyske sivilmyndigheter under krigen)
- Maihaugen, fotosamlingen

I tillegg gikk Oppland fylkeskommune og Dovre krigsminneforening sammen om en mediasak, der bilder av bygningen ble etterlyst i avisene GD og Vigga samt Fortidsminneforeningens og OFKs nettsider.

2. Historikk

2.1 Kinobygningen

Dombås kino ble bygd 1942. Det var meningen at den skulle bygges der Dombås senter står i dag.

Figur 3 Dombås kino Foto: Magnhild Apeland

Etter mye arbeid måtte de gi opp dette på grunn av dårlige grunnforhold og kinoen ble plassert sentralt i hovedleiren. Kinoen var svært avansert etter sin tid. Den hadde 550 sitteplasser, eget amfi og offiserslosjer. Det var også losje ved scenen for musikere (orkestergrav). Det ble hevdet at den etter krigen var den fineste kinoen i Norge etter Colosseum i Oslo. En del av det tyske utstyret er fremdeles på plass.

Kinoen var en bygningstype som var vanlig i de større tyske leirene under 2. verdenskrig, men de fleste er i dag enten revet eller ombygd. Etter en befaring i 1997, i forbindelse med Landsverneplan for Forsvaret opplyser Forsvarsbygg at en ikke kjenner til andre tilsvarende kinobygninger bygget av tyskerne med samme bevaringsgrad som Dombås kino. Bygningen fremstår som et sjeldent godt bevart eksempel på kinobygning fra okkupasjonstiden, hvor eksteriør og interiør i stor grad er bevart slik det ble bygget opprinnelig.

2.2 Utbygging av militært anlegg i Dovre

Dombås hadde sitt utgangspunkt som stasjonsby fra først på 1900-tallet, da Dovrebanen kom til området, og Raumabanen ble bygget ut ned til Åndalsnes.

Dovre sto sentralt i de dramatiske hendelsens etter den tyske invasjonen av Norge den 9. april 1940. 14. April 1940 ble Dombås angrepet av tyske fallskjermstyrker.

På grunn av sin strategiske beliggenhet ble Dombås et svært viktig knutepunkt og administrativt sentrum for den tyske okkupasjonsmakta utover i krigen. Spesielt gjaldt dette for jernbanetrafikken som var selve livsnerven i det tyske militærmaskineriet. Dombås er nevnt som et av de viktigste stedene for tysk aktivitet i innlands-Norge ved siden av blant annet steder som Gardermoen og Lillehammer.

Tyskerne satte i gang en voldsom utbygging i Dovre sommeren 1940, se vedlegg 1 ; «Belegungsplan von Dombaas».

Organisasjonen Todt, som tok seg av krigsviktig byggearbeid for tyskerne, stod bak utbyggingen. Leirområdet på Dombås var på omtrent 1500 mål. I tillegg til om lag 180 større brakker i Dombåsområdet, kom flere hundre mindre bygninger som garasjer, vedskjul, grisehus etc. Oppbyggingen må ha vært godt planlagt før

invasjonen, både omfanget og farten i byggearbeidet tyder på det.

Det ble antagelig bygd rundt 800-1000 bygninger totalt i Dovre (Dovre kommunes registrering av fysiske krigsminner i kommunen 1995). Foruten leirområdet var det også fangeleirer for jugoslaviske og russiske fanger. I området ved Fokstugu lå et svært omfattende observasjons- og vaktanlegg, og rett ovenfor Øvre Hinden leir lå antageligvis Norges største amminusjonslager. Her ble det oppbevart 25-30000 tonn amminusjon.

Fremdeles er det svært mange fysiske krigsminner igjen i området på og rundt Dombås.

Figur 4 Bygging av brakker på Dombås under krigen. Bildet er tatt mot sentrum og jernbanestasjonen. Hentet fra Årbok for Gudbrandsdalen 1996

2.3 Dombås vokste

Store deler av okkupasjonstiden holdt 295. infanteridivisjonen til her. Normalt var en tysk divisjon på rundt 16.700 mann, men divisjonen på Dombås var ikke fullt oppsatt. Til vanlig lå det tre-fire regimenter i og rundt Dombås. Regimentene hadde en samlet mannskapsstyrke på mellom 5000 og 10 000 mann. Det var også en fast general med generaløyntantsgrad. Mot slutten av krigen etablerte Gestapo egen avdeling på Dombås. Mange nordmenn tjente også store penger på å arbeide for tyskerne på Dombås, mange ble også tvangsutskrevet. Anslagsvis var det ca. 1500 konstruksjonsarbeidere i virksomhet. Til sammenligning hadde lokalsamfunnet før krigen et innbyggertall på om lag 400.

Dombås fungerte som hvile- og rekreasjonssted for tropper til Nord- og Østfronten (Finland og Sovjet). Det ble ikke bygd bare rene militæranlegg, men også lasarett og kulturbygg. Mange av de tyske brakkene dannet et viktig grunnlag både for kulturell og næringsmessig virksomhet etter krigen.

2.4 Hverdagslivet

Sivilbefolkningen hadde et delt forhold til kinogåing under krigen. For mange var kinoboikott en del av holdningskampen. Heimefronten i Oslo sendte ut paroler om dette, men det varierte i hvilken grad slike paroler nådde frem utover landet.

I 1995 ble 50-årsdagene for frigjøringen av Norge markert over hele landet. Som et bidrag i den lokale markeringen tok Kultur, oppvekst og undervisningsetaten i Dovre kommune initiativet til et større prosjekt med innsamling av muntlige krigsminner i Dovre. Målsettingen med prosjektet var i første rekke å få frem folks opplevelser av hverdagslivet under slike forhold. Vinteren 94/95 ble 53 dovringer intervjuet, både kvinner og menn, med ulike yrker og bosted i bygda under krigen.

SAGT OM KINOEN

”Jada, e va på kino. Det va tyske filmer alt sammen. Forfilmen var ”*Das Deutsche Wochenshow*”, ”*Tyskeran seirer på alle fronter*” (ukerevy). Det var mange fine tyske filmer. Det hendte at det kom ein tysker og spurte oss om vi ville ha ein billett. Problemet va at det va mange som ikkje likte det at oss gjekk der da, men oss såg nå ikkje så mykkje gale ti det um du såg ein fin tysk film ell ein simpel norsk film. Tyskeran va jo fryktele gode skuespillere. Det va mange slike crazyfilmer. Det va ikkje noko propaganda i sjølve filman. Det va fullt med tyskere der. Det va jo 500 plasser. Oss måtte levere passet i vaktstugu når oss skulle på kino”.

Figur 5 Sammenfatning av intervjuene, gjort av Terje Bekken i forbindelse med artikkelen "Krigsminner i Dovre 1940-45" til Dovre Historielags årlige hefte "Dovrebygde" i 1995.

2.5 Arkitektur på militære anlegg

I Landsverneplan for Forsvaret skriver Janne Wilberg om ”Det tyske militærbyggeriet i Norge” der høystatusanlegg og trivialarkitektur omtales i et eget kapittel.

”Enkelte grupper hadde høyere status enn andre innenfor det tyske forsvaret. Dette kan avleses i leirstruktur og i bygningsmessige kvaliteter, til dels også i opparbeidelsen av utearealene.

Høystatusbygningene var gjerne bedre isolert, var relativt store og hadde rommelige kvarterer. Ofte består de av to etasjer og preges av et forseggjort arkitektonisk utstyr, dels med søyler og svalgangsimitasjon. Fellesrom som peisestuer, baller og spisesaler var gjennomgående store i dimensjoner, de hadde kasseterte tak og ikke sjelden var rommene dekorert med malerier på vegg og i himling. Svært mange større saler var tilrettelagt for scenefremføringer og

kinofremvisninger, og noen steder hadde man innebygde losjer (orkestergrav) for musikere.

Dette må sees i sammenheng med at tyskerne, i likehet med andre krigsmakter, hadde en egen velferdsorganisasjon (Wehrbetreuung) som skulle gjøre forholdene så hjemlige som mulig for offiserer og menige. Velferdsorganisasjonen arrangerte store konsertturneer i de tyskokkuperte områdene, og mange av Tysklands fremste kunstnere deltok.

I høystatusanleggene inngikk peis i alle rom som var tilrettelagt for avslapning og uformelle sammenkomster. Mange peiser har en gedigen utforming som stilmessig skiller seg fra samtidige norske peiser. I slike rom inngikk også karakteristiske store smijernslysekroner med smårutede skjermmer og ditto lampetter.”

2.6 Dombås kino – et høystatusanlegg

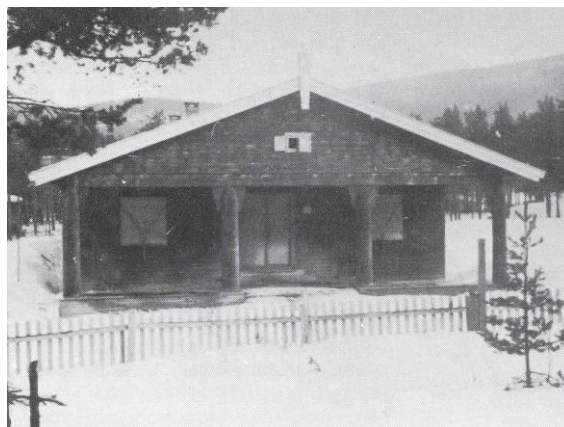
Flere av de bygningsmessige kvalitetene som beskrives i denne sammenhengen i Landsverneplan for forsvaret finner en i kinobygningen på Dombås. Dette er i utgangspunktet en enkel bygning, men både i eksteriør og interiør finnes detaljer som viser at dette var et høystatusanlegg.

Eksempler på dette er blyglassvinduer og det overbygde inngangspartiet utformet som en svalgangsimitasjon, figur 6. Svalgangsmotivet finner vi igjen på flere av brakkene i Dombås, blant annet administrasjonsbrakka som lå på plassen bak kirka, figur 7.

I interiøret er det flere rom med kasseterete himlinger og forseggjorte gulv belagt med skiferheller og tegl. I foajeen er det stor takhøyde og rommet er utstyrt med en stor klebersteinsovn og smijernslysekroner med smårutede lampetter.

Figur 6 Svalgangsinspirert takoverbygg. Dombås Kino. Foto Magnhild Apeland

Figur 7 Administrasjonsbrakka ble revet kort tid etter krigen. Hentet fra "Dovrebygde" Dovre Historielag 1995.

3. Beskrivelse av fredningsobjektet

3.1 Eksteriør

Figur 8 Eksteriørbilder tatt av Magnhild Apeland

Dombås kino er en enkel enetasjes saltaksbygning med et lavere overbygd inngangsparti.

Inngangspartiet er markert med søyler og fast veggfelt for oppheng av plakater, figur 10. På vegg over takoverbygg er det et veggfast skilt med teksten Dombås kino. Innenfor inngangspartiet ligger foajeen, og mellom foajeen og salen ligger tekniske rom. Den nordligste delen av bygningen innholder scene, bakrom, garderobe og toaletter og kjeller med fyrrom. I denne delen er det flere mindre tilbygg for sceneinngang og kjellernedgang.

Fasadene gjenspeiler planløsningen med en åpen karakter med store vindusfelt i publikumsarealene som foaje og sal, og en mer lukket karakter for resten av bygningen. Vindusfeltene består i hovedsak av to-rams vinduer med to ruter i hver ramme. I kinosal og i vestfasade i foajee er to vinduer satt over hverandre slik at det dannes høye vindusfelt. I foajee og inngangsparti er det blyglass i innervindu. Vinduer i kinosal er i dag kledd inn med plater.

Figur 9 Trestolpe og murt fundament.

Foto: Monica A. Rusten

Figur 10 Inngangsparti med felt for oppheng av plakater. Foto: Monica A. Rusten

Bygningen har støpt slammet grunnmur. Veggene er i bindingsverk og er kledd med beiset vekselpanel. Taket er tekket med bølgeblekk med takrenner i galvanisert stål. Det er to piper over tak, en i tilknytning til foaje og inngangsparti, den andre fra fyrrom i kjeller. Takoverbygg i inngangspartiet bæres av stolper i tre, med murt stolpefundament i naturstein med topplate av skifer. Opprinnelig var det skifertak her, men etter vannlekkasje ble skiferen fjernet, taket isolert og tekket med papp.

Rundt dører og vinduer er det enkle lister. På bygningens langfasader er det flere sett dobbeltdører. Fire på fasade mot øst og to på fasade mot vest. Dørene i gang mellom foajee og sal på fasade mot vest og øst og lengst nord på fasade mot øst er trolig originale. De øvrige dørene er skiftet ut på slutten av 1970-tallet/begynnelsen av 1980-tallet og 1990-tallet.

På bygningens nordside var det opprinnelig sceneinngang. Denne delen ble bygd om på 1990-tallet. Tidligere dobbeltdør ble fjernet, det samme gjelder vinduer på hver side av inngangspartiet. På østsiden er åpningen for vindu murt igjen og på vestsiden er det satt inn et nyere vindu.

Figur 11 Bygningens nordlige fasade med tidligere inngang. Foto: Magnhild Apeland

3.2 Inngangsparti med billettluke

Inngangspartiet har flere originale overflater som skifergulv, vekselpanel på vegger og i himling og en tofløyet svingdør med vindusfelt. Panel på vegg er trolig beiset. Panel i himling er malt. I tillegg er det bevart en stor klebersteinsovn. Rommet inneholdt opprinnelig garderobe og billettluke, se planskisse vedlegg 2. Dette ble endret i 1992 da det ble bygd toaletter her. Synlige merker i gulvet viser tidligere plassering av billettluke, figur 12. Samtidig ble den ene inngangsdøren bygd inn, figur 13.

De originale opphengene for tøy fra garderoben finner vi i dag bak scenen, figur 41.

Figur 12 Merker etter billettluken i gulvet. Foto: Monica A. Rusten

Figur 13 Interiørbilder av inngangsparti med klebersteinsovn. Foto: Magnhild Apeland

3.3 Foaje

Figur 14 Foajeen har mange originale detaljer, bildet er tatt mot øst. Foto: Monica A. Rusten

Innenfor inngangspartiet ligger foajeen, et rom med stor takhøyde og mange originale detaljer. Den kasseterte himlingen er malt i svart, rødt og hvitt. Speilfeltene er fylt med blåmalt panel lagt i diamantmønster. Veggene er kledd med beiset vekselpanel og gulvet er belagt med skifer og tegl. På sørveggen er det murt opp en stor ovn i kleber. Brannveggen bak er kledd med skifer. Det er svingdører mellom foaje, hovedinngang og

videre inn til gangene mellom foaje og sal. I øst er det et to-rams vindu med to ruter hver ramme. Mot vest er det fire høye vinduer satt sammen av to tilsvarende to-rams vinduer satt over hverandre. Innervinduene har farget blyglass inndelt i åtte ruter i hver ramme. Rommet har tre originale smijernslysekroner med smårutede lampetter.

Figur 11 Dekorative vindusfelt med blyglass mot vest. Foto: Magnhild Apeland

3.4 Beboelsesrom

I kinobygningen var det et rom som ble brukt som beboelsesrom. Også etter krigen ble rommet leid ut. I dag brukes dette til kontor og er noe ominnredet, blant annet er det satt inn et kjøkken.

Døren inn til dette rommet er ikke den originale, panelen er også skiftet ut. Taket og det øverste listverket er originalt. Det er også bevart et originalt to-rams vindu med tre ruter i hver ramme. Også her er det innervindu med blyglass.

Figur 16 Beboelsesrom, øverste bilde mot sør. Foto: Magnhild Apeland

3.5 Gang mot øst

Inn til kinosalen er det gang forbi teknisk rom/maskinrom både på øst- og vestsiden. I gang på østsiden er det to svingdører som lik de mellom inngang og foaje. Her mangler en dør, som står lagret i gang mot vest. Alle flater er originale, med gulv i tegl og skifer og vegger og himling i vekselpanel. Panel på vegg er trolig beiset.

Himlingen er hvitmalt med lister i sort og rødt. Disse fargene går igjen i svingdørene.

Utgangsdør/rømningsvei er original. Denne døren har en egen åpningsmekanisme, og kan kun åpnes fra innsiden. Inn til kinosalen er det en tofløyet dør.

Figur 18 Bildet viser døråpner i utgangsdør mot øst. Foto: Monica A. Rusten

Figur 17 Dobbeldør inn til gang og gangareal. Foto: Magnhild Apeland

Figur 19 Dobbeldører inn til kinosalen. Foto: Magnhild Apeland

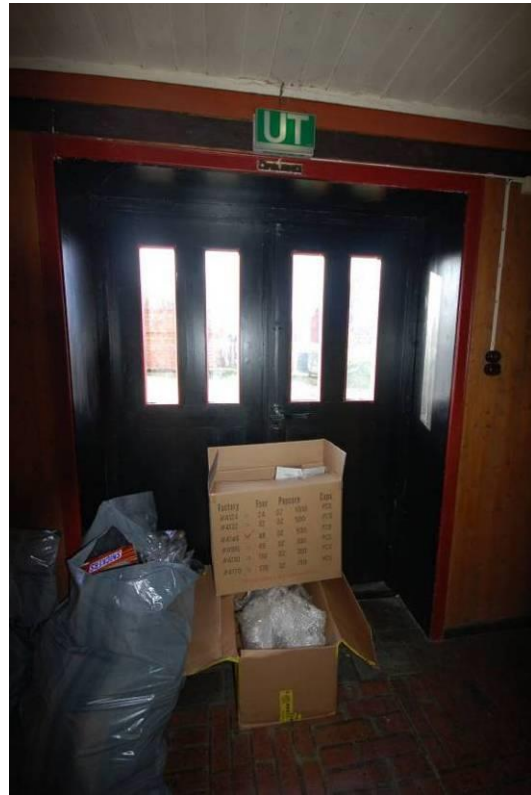
3.6 Gang mot vest

Gang mot vest speiler den mot øst med unntak av inngangen til teknisk rom og maskinrom. Material- og fargebruk er også lik.

Figur 20 Gang mot foajeen øverst og kinosalen nederst. Foto: Monica A. Rusten

Her står den ene av de doble inngangsdørene til gang mot øst lagret, se bilde nederst mot venstre.

Figur 21 Dører ut mot vest øverst, dør inn til teknisk rom nederst. Foto: Magnhild Apeland

3.7 Teknisk rom

Fra dette rommet ble blant annet lyskastere og sceneteppe styrt. Det sto også en lyspult inne på scenerommet på venstre side, som var koblet om til teknisk rom. Alle ledninger gikk fra teknisk rom i en sjant under gulvet på kinosalens Her er det meste skiftet ut med nytt elektrisk anlegg.

Rommet er malt om etter oppføring. Døren inn er den originale, det samme er trappen.

I rommet står det også lagret et vindu, se bildet under. Dette kan være det som er skiftet ut eller murt igjen på bygningens nordlige fasade.

Figur 22 Dør og trapp opp til teknisk rom. Den innerste døren går inn til maskinrom. Foto: Magnhild Apeland

Figur 23 Teknisk rom Foto: Magnhild Apeland

3.8 Maskinrom

Fra dette rommet styres filmfremvisningen. Også her er det meste av teknisk utstyr skiftet ut. Det er også malt om og det er satt inn nye hyller. Dør inn til maskinrom er den originale.

Figur 24 Original dør inn til maskinrommet.
Foto: Magnhild Apeland

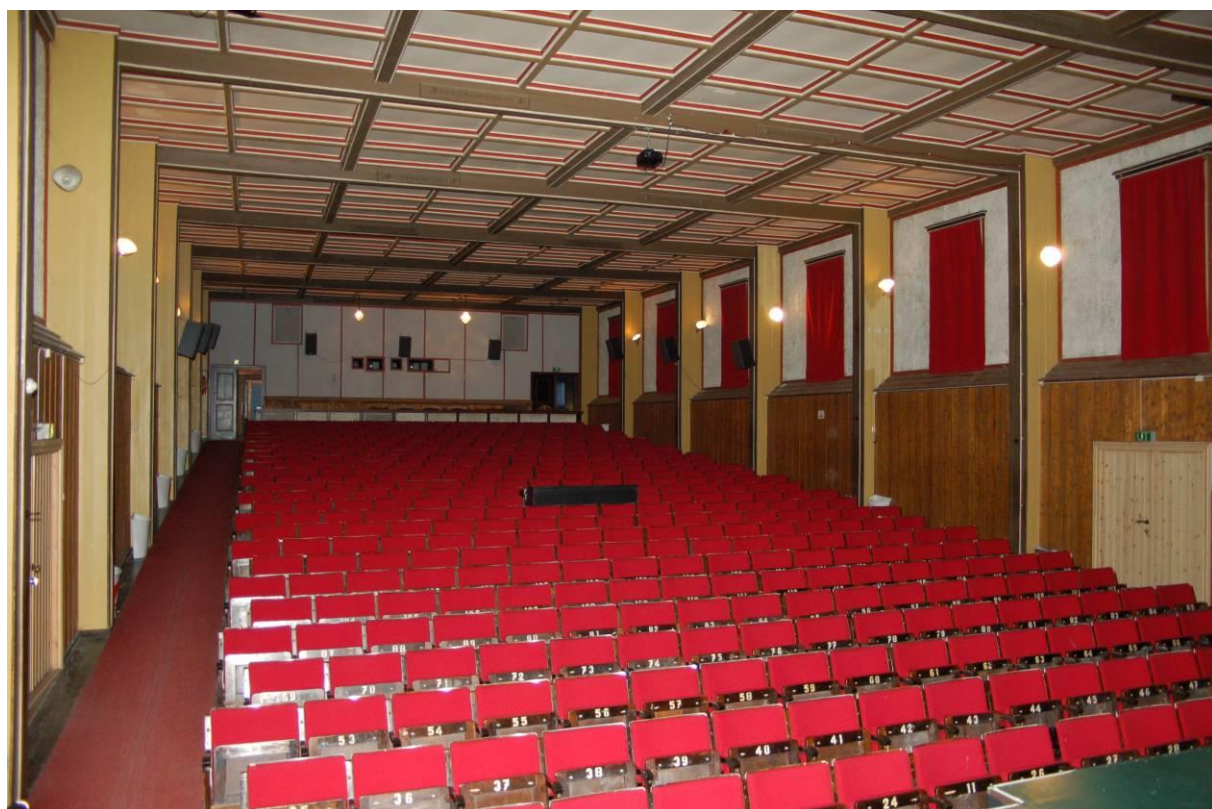
Tidligere sto det et skap for filmruller her, dette er lagret i kjeller. Trebenken er den originale. Her er det skuffer til filmruller. Spolebordet oppå benken er imidlertid nytt, opprinnelig var det håndspoler.

De opprinnelige filmfremviserne som ble brukt i 1941/42 til 1945 ble solgt til engelskmennene umiddelbart etter krigen. På 60-tallet fikk kinoen tak i to makne filmfremvisere som sto her under krigen. Disse var i bruk frem til 1980-tallet. I dag står disse lagret i kjelleren.

Figur 25 Maskinrom med filmfremvisere og spolebenk. Foto: Magnhild Apeland

3.9 Kinosal og scene

Figur 26 Kinosal og scene. Foto: Monica A. Rusten

Det flotteste og best bevarte rommet i bygningen er selve kinosalen med scene. Rommet har synlige halvsoyler/pilastre. Veggflatene mellom disse har en brytning i originalt vekselpanel, og over brytningen er det bevart originale tresonittplater festet med rødmalte lister. Materialene her er valgt for å gi god akustikk, noe salen også har. Himlingen er kassetert og er malt i grønt, hvitt og rødt. Det originale tregulvet er bevart. De røde løperne er lagt i senere tid.

Kinosalen hadde opprinnelig 550 seter, dette er fordelt på tre offiserslosjer øverst i rommet og benkerader ned mot scenen. I forbindelse med utvidelse av scenen på 1990-tallet ble den fremste rekken fjernet. Nummereringen fremme ved scenen begynner i dag på nr 18.

Figur 27 Original lampett.
Foto: Monica A. Rusten

De fleste av de originale lampene er fremdeles i bruk, av totalt 11 lampetter er 9 originale. Også de originale lampene henger øverst i salen.

Figur 28 Original lampe øverst i salen. Foto:
Monica A. Rusten

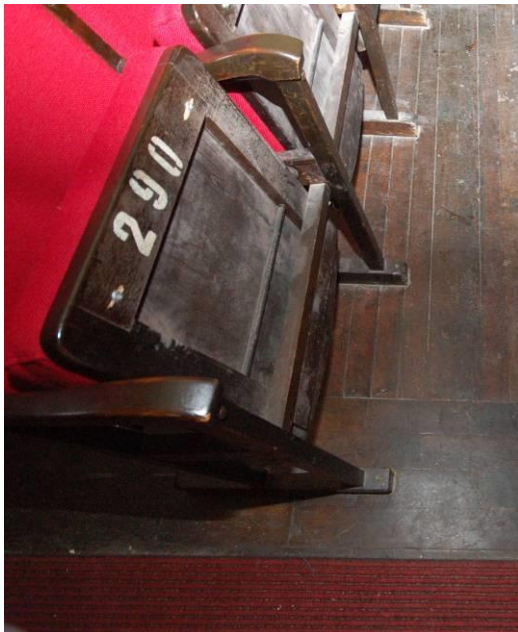
Figur 29 Offiserslosjen med generalens faste plass.
Foto: Monica A. Rusten

I offiserslosjen, som også var nummerert, hadde generalen sin faste plass, fremst og lengst mot venstre. Han kom gjerne sist, og fremvisningen ble styrt etter hans ankomst. Generalens assistent påså at generalen hadde satt seg, ringte så på en ringeklokke festet på veggen. Denne ga signal til maskinrommet at det var klart for fremvisning. Klokken er fjernet, men merker etter dens plassering er å se i panelet på veggen.

Figur 30 Synlig merke etter ringeklokke i panel. Foto:
Monica A. Rusten

Setene i salen er de originale, nummereringen finner vi på hvert sete. Setene var opprinnelig kun treseter, men alle setene er blitt påmontert en pute og trukket i rødt stoff.

Figur 31 De originale setene med nummer.
Foto: Magnhild Apeland

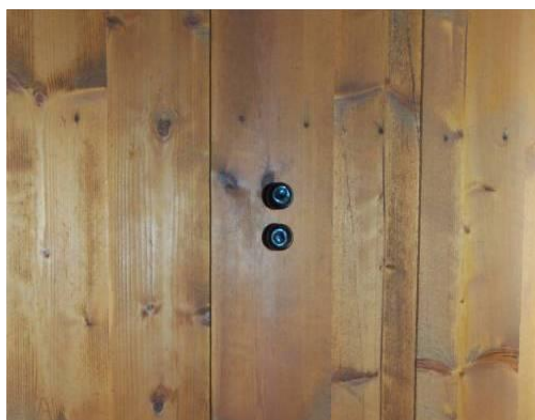
På enden av hver rad var det montert et klappsete med en støttepinne. Disse er fjernet, men merkene etter setene vises i treverket på stolene.

Figur 32 Merker etter feste for klappsete. Foto:
Monica A. Rusten

Det er sju store vinduer på hver side nedover i salen. Her var det opprinnelig rullgardiner i papirgrå farge som ble trukket ned ved fremvisning. I enden av rullgardinen var det en

snor som ble surret rundt plastikkfeste i brystningen under vinduet. I dag er det røde gardiner inne i salen, og vinduene er dekket med plater på utsiden.

Figur 33 Feste for rullegardinen under hvert vindu.
Foto: Magnhild Apeland

Scenen er bygget om i flere omganger, de største arbeidene ble gjort på 1990-tallet. Scenen er bygget ut slik at den er blitt dypere, men det originale scenegulvet er forblitt uforandret. På selve scenen er det en lysgrav, dens plassering vises i scenegulvet. Lysene er flyttet og ligger lagret i kjelleren.

Figur 34 Scenegulv med lysgrav.

Foto: Monica A. Rusten

To av de originale lyskasterne står fremdeles montert i taket ved scenen.

Figur 35 Original lyskaster.

Foto: Monica A. Rusten

Opprinnelig var det en orkestergrav foran scenen. Denne ble bygget inn under ombyggingen av scenen. I orkestergraven ligger seteraden med setene 1-17 lagret.

Figur 36 Orkestergraven under scenen.

Foto: Monica A. Rusten

Både lerret og sceneteppe er nytt. Bak lerretet er mye endret under ombyggingen på 1990-tallet. Trappen opp til scenen er de originale, men veggene har fått ny panel. Opprinnelig var det bygd tak over trappeoppgangene på begge sider.

Figur 37 Trapp fra kinosal opp til scene.

Foto: Magnhild Apeland

Figur 38 Areal bak scenen, med sort bakteppe midt i bildet. Foto: Monica A. Rusten

Bak scenen har alle vegger fått ny panel. Opprinnelig var det rom for herre og damegarderobe, se planskisse, vedlegg 2, som viser opprinnelig planløsning.

Dette arealet er nå brukt til utvidelse av bakscenen. Originale dører på hver side med glassruter er dekket til på innsiden.

Figur 39 Bak scenen. Foto: Monica A. Rusten

3.10 Garderober og wc

I bygningens nordlige del er det bygd om til garderobe og toaletter på 1990-tallet.

Figur 40 Garderobeområdet. Foto: Magnhild Apeland

Inngangspartiet til dette arealet er bygd igjen, og er i dag innredet til garderobe. Oppheng for tøy er de opprinnelige knaggene fra garderoben i inngangspartiet ved billettluken.

Figur 41 Opprinnelig knaggerekke med nummer. Foto: Monica A. Rusten

3.11 Kjeller/Fyrrom

Under bygningens nordlige del finner vi kjelleren, som er delt opp i flere små rom med murte vegger.

Figur 42 Et av flere laggerrom i kjeller. Foto: Magnhild Apeland

Rommene brukes i dag til laggerrom. Lysene som lå i lysgraven på scenen ligger lagret her. Også lyspulten som styrte lysgraven står lagret i kjelleren.

Figur 43 Lys fra lysgraven og lyspult. Foto: Magnhild Apeland

Her står også filmfremviserne lagret. Disse er av typen ERNEMANN V.

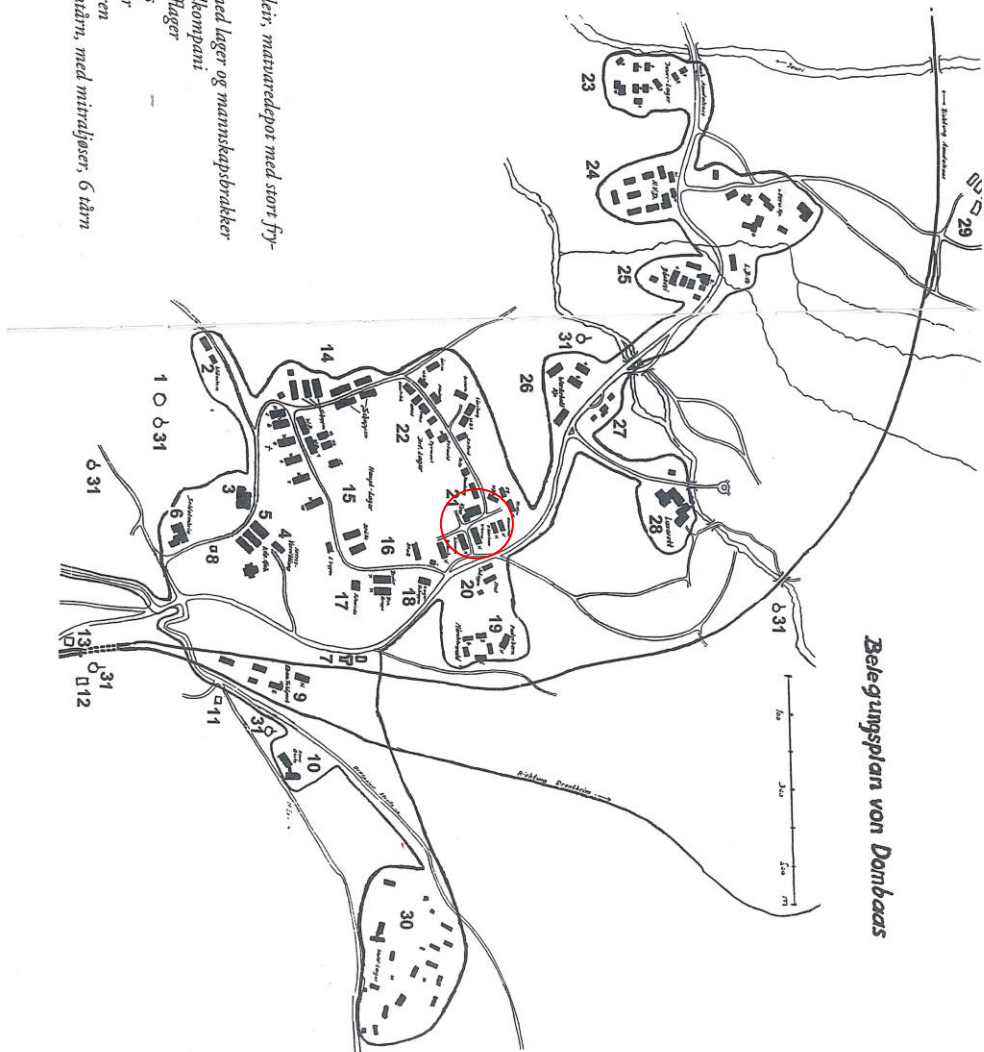

Figur 44 Filmfremvisere. Foto: Magnhild Apeland

Kartet som Arne Wiim og karane hans fekte tak i frå den tyske byggeleiinga syner brakker og andre bygg som tyskarane sette opp. Tyskane hadde sikkert gode grunnar til å ikkje å teikne inn 6 luftvernårn (31), den russiske fangstleiren (29) og radio og telefonamband. (1, 11 og 12) Dette er teikna inn med opne symbol frå engelske etterretningskart. Letrområdet på Dombås var om lag 1500 mål, med rekna Skogstleiren og leiren nede ved Lågen.

- 1) Dombåshaugen, radiosender og poststasjon
- 2) Vaskeri
- 3) Føngsel og militær rett, 40 celler
- 4) Telefonsentral
- 5) Divisjonskommando
- 6) Soldatheim
- 7) Byggeleiing (Baulerung)
- 8) Gestapo, hovudkvarter
- 9) Feltpost, lager
- 10) Løstleir
- 11) Radioteleføn, med samband til Dombåshaugen
- 12) Wehrmacht telefonsentral
- 13) Orstskommando
- 14) Lagergarasjer (7 brakker «Schuppen»)
- 15) Hovudleiren
- 16) Staller
- 17) Smeie
- 18) Lagerkurgarasjer
- 19) Brakker for stulle
- 20) Lagerkurgarasjer
- 21) Kino
- 22) Infanterileiren

- 23) Jona leir
- 24) Hinden leir, matvaredepot med stort fyrseri
- 25) Bakeri med lager og mannskapsbrakker
- 26) Verkstadskompani
- 27) Drivsofflugar
- 28) Sykehus
- 29) Fangelær
- 30) Skogstleiren
- 31) Luftvernårn, med mitrøyløser, 6 årn

Planskisser av Dombås kino etter tegning av Sigurd Lilleløyken.
 Skisse til venstre viser planløsning slik den var opprinnelig.
 Skisse til høyre viser dagens situasjon.

KILDEHENVISNINGER

Skrevne kilder

Dovre historielag: *Dovrebygde s 25-42*, Dovre 1995

Dovre Krigsminneforening:

Forprosjekt for Krigsminnesamling Dovre, Dovre krigsminneforening v/Gunnar Arne Løvlund, Dovre 1997

Landsverneplan for Forsvaret: *Katalog Østlandet s: 234-237*, Oslo 2000

Oppland Fylkeskommune:

Saksmappe, gnr 6 bnr 21 og 34 Dombås Kino i Dovre kommune

- Vedr. Dombås kino – tilstand og vernestatus, 21.08.2006, arkivnr 200601226-4
- Dombås kino – fremtidig bruk – verneverdi, 22.08.2006, arkivnr 200601226-5
- Varsel om oppstart av fredning, 23.11.2006, arkivnr: 200601226-10.

Wilberg, Janne: *Det tyske militærbyggeriet i Norge*, i Landsverneplan for Forsvaret: Forsvaret – byggherre og samfunnsbygger s 108-128, Oslo 2000

Årbok for Gudbrandsdalen nr 63: *Krigsåra 1940-1945*, Otta 1995

Årbok for Gudbrandsdalen nr 64: *Krigsminne s 202-224*, Otta 1996

Årbok for Gudbrandsdalen nr 74: *Krig og kloyving s 8-145*, Otta 2006

Muntlige kilder

Befaring på kinoen:

19.10.2009 og 09.02.2010 med Sigurd Lilleløkken, daværende leder for Dovre Krigsminnesamling. Lilleløkken var også kinomaskinist på kinoen 1960-1977.

Skriftlige henvendelse

Deutsche Bundesarchiv: *Bildarchiv, Tyskland*

Maihaugen: *Fotosamlingen*

Riksarkivet: *Reickommisariat bildarchiv* (bilder samlet av tyske sivilmyndigheter under krigen)